

εἶχεν ἕως τότε ἓνα μόνον διδάσκαλον, εἰς ὃν ἦν ὑπόχρεως τυφλῶς νὰ πιστεύῃ, ἀλλὰ τοῦ λοιποῦ δύναται νὰ ἔχη πολλούς, οὓς ἀντιτάσσων πρὸς ἀλλήλους δύναται νὰ ἐκλέξῃ μεταξὺ αὐτῶν. Οὕτως ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία εὕρισκει βάσιν τοῦ λοιποῦ ἀκατάστρεπτον καὶ διὰ τῆς ἰδιωτικῆς ταύτης πρωτοβουλίας ἡ ἑλληνικὴ φιλολογία γίνεται παντοκράτωρ, καὶ δύναται τις εἰπεῖν ὅτι ἅπας ὁ νεώτερος πολιτισμὸς εἶναι τέκνον τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας, διότι αὐτὴ ἐγένετο ὁ μέγιστος παράγων τῶν τριῶν μεγάλων γεγονότων ἅπερ ἀνεκαίνισαν τὰς εὐρωπαϊκὰς κοινωνίας, τῆς Ἀναγεννήσεως, τῆς θρησκευτικῆς Ἀναμορφώσεως καὶ τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως. Δυνάμεθα εἰπεῖν ἔτι πλέον ὅτι καὶ τὸ τελικὸν τέρμα εἰς ὃ κατατείνει ὁ νεώτερος πολιτισμὸς ἔργον ἔσται τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας, ἐὰν τὸ τέρμα τοῦτο ἦναι διὰ μὲν τὸν ἄνθρωπον « τὸν αὐτὸν ἄνδρα ἐπὶ πλεῖστ' ἂν εἶδη καὶ μετὰ χαρίτων μάλιστ' ἂν εὐτραπέλως τὸ σῶμα αὐταρκῆς παρέχεσθαι » καὶ « ἀνεπαρῶς τὰ ἴδια προσομιλεῖν » διὰ δὲ τὴν πολιτείαν « ἀπονέμειν πρὸς τὰ ἴδια διάφορα πᾶσι τὸ ἴσον, ἀποδιδόναί τὴν προτίμησιν τῇ ἀρετῇ καὶ οὐχὶ τῷ μέρει, οὐδένα ἀποκλείειν πένητα μὲν, ἔχοντα δέ τι ἀγαθὸν δρᾶσαι τὴν πόλιν ». διὰ δὲ τὴν ἀνθρωπότητα εὐλαβεῖσθαι τοὺς νόμους « καὶ μάλιστα αὐτῶν ὅσοι τε ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν ἀδικουμένων κείνται καὶ ὅσοι ἄγραφοι ὄντες αἰσχύνῃν ὁμολογουμένην φέρουσι »).

Γ'.

Δι' ὧν μέσων τὰ εὐρωπαϊκὰ ἔθνη προήχθησαν εἰς τὸν πολιτισμὸν, διὰ τῶν αὐτῶν μέσων ἐξανέστημεν καὶ ἡμεῖς ἐκ τοῦ τάφου, ἀγαπητοὶ συμπολίται καὶ ἀδελφοί, ἦτοι διὰ τῶν ἑλληνικῶν θεσμῶν, τῶν δημοτικῶν ἐλευθεριῶν καὶ διὰ τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας. Ὡς πανταχοῦ, οὕτω καὶ παρ'